

บทที่ ๒

คดีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

นายอริคม อินทุฤดี
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา
๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๗

ชุดที่ 2 1

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุด
ของรัฐธรรมนูญ

“รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ
บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้”

กลไก : บทบัญญัติว่าด้วยการควบคุมกฎหมาย
ไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

2

หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐

มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง

“ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใด
ของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

3

การควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

การควบคุมกฎหมายไม่ให้
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ก่อนมีผลใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘

การควบคุมกฎหมายไม่ให้
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ภายหลังมีผลใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๑๒, ๒๓๑ (๑),
๑๗๒, ๑๗๓

4

การควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ภายหลังมีผลใช้บังคับ

มาตรา ๒๑๒ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ (ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ) และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ”

5

วรรคสอง “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

วรรคสาม “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญา ให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ”

บทบัญญัติในเรื่องเดียวกันนี้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๔๐ คือมาตรา ๒๖๔ และรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ คือมาตรา ๒๑๑

6

หลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒

- ๑ เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี
- ๒ มีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
- ๓ ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น
- ๔ ศาลที่ส่งคำร้องมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ต้องรอการพิพากษาคดีไว้ก่อน
- ๕ หากคำโต้แย้งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับเรื่องไว้พิจารณา

7

หลักเกณฑ์ข้อ ๑ :

เป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี

ปัญหา

- (๑) คำว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามความหมายของมาตรา ๒๑๒ หมายถึงกฎหมายประเภทใด
- (๒) บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี มีลักษณะอย่างไร
- (๓) คดีถึงที่สุดแล้วยังส่งข้อโต้แย้งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้หรือไม่

8

ปัญหา ข้อ ๑ :

ความหมายของคำว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามมาตรา ๒๑๒

๑

กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กร
นิติบัญญัติตามกระบวนการที่
บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่

- ☉ พระราชบัญญัติ และ
- ☉ พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญ

๒

กฎหมายอื่นที่ฝ่ายบริหารตรา
ขึ้นตามกระบวนการที่บัญญัติไว้
ในรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญ
บัญญัติให้กฎหมายนั้นมีศักดิ์
และฐานะเทียบเท่ากฎหมายที่
ตราขึ้นโดยรัฐสภา ได้แก่

- ☉ พระราชกำหนด

(เทียบ : คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๔)

9

ข้อสังเกต : กฎหมายลำดับรองทั้งหลายไม่ใช่บทบัญญัติของกฎหมาย
ตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

- พระราชกฤษฎีกา
- กฎกระทรวง
- ประกาศกระทรวง
- ข้อบัญญัติท้องถิ่น
- ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป

อันเป็นนิยามของคำว่า “กฎ” ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองฯ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓
ที่ว่า “กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง
ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป
โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ

**ตัวอย่าง กฎหรือข้อบังคับ ที่ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ตามความหมายของมาตรา ๒๑๒**

■ **กฎกระทรวง** เช่น

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๕๑) ที่กำหนดให้ผู้พักใน
โรงแรม เสียค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัด ร้อยละ ๓
ของค่าเช่าห้องพัก (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔/๒๕๕๘)

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ.๒๕๓๖) ออกตามความพ.ร.บ.
วิฤกษ์จ่ายเสี่ยฯ พ.ศ.๒๕๔๘ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๕๖/๒๕๕๘)

■ **พระราชกฤษฎีกา** เช่น

พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ฉบับที่
๓๐๙ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๗๐/๒๕๕๔, ๑๐๘๘๙/๒๕๕๖)

11

■ **ประกาศกระทรวง** เช่น

- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องเกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา
(คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔/๒๕๕๒, ๑๐/๒๕๕๒)

■ **ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป**

- ระเบียบ ประกาศและข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตน้ำตาล
ที่ออกโดยคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๗
/๒๕๕๔)

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นต่อ
สาธารณะโดยวิธีประชาพิจารณ์ พ.ศ.๒๕๓๘ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓/๒๕๕๔)

- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพ
ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑๙
/๒๕๖๕)

12

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑๙/๒๕๖๕ เป็นกรณีเทศบาลตำบลเสารงหิน เป็นโจทก์ฟ้อง นาง ส. จำเลยต่อศาลแขวงนนทบุรี ให้คืนเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่โจทก์เป็นเงิน ๘๑,๗๑๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย อ่างเหตุว่าจำเลยยื่นคำขอรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อ โจทก์และโจทก์จ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแก่จำเลยตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ถึง ๒๕๖๒ ต่อมา โจทก์ตรวจสอบพบว่าจำเลยเป็นผู้ได้รับเงินบำนาญจากกรมบัญชีกลาง จึงขาด คุณสมบัติการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์ การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๖ (๔) ที่กำหนดว่า ผู้ที่มีสิทธิจะได้รับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต้องไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือ สิทธิประโยชน์อื่นใดจากหน่วยงานของรัฐ ...

ระหว่างสืบพยานโจทก์ ศาลแขวงนนทบุรีเห็นว่า **ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๘ วรรคสอง จึงส่งเรื่องไป ยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กรณีที่ศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วย เหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีต้องด้วยมาตรา ๕ ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง นั้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญดังกล่าว ต้องเป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ใน **รัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นที่ตราขึ้นโดยฝ่ายบริหารตามกระบวนการที่ระบุไว้ใน รัฐธรรมนูญ** โดยรัฐธรรมนูญบัญญัติให้กฎหมายนั้นมีศักดิ์และฐานะเทียบเท่ากฎหมาย หรือพระราชบัญญัติที่ตราขึ้นโดยรัฐสภา **ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วย หลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติ และมีสถานะเป็นเพียง กฎหมายลำดับรองที่ออกโดยอาศัยอำนาจของฝ่ายบริหาร มิใช่บทบัญญัติแห่ง กฎหมายตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง** ไม่อยู่ในอำนาจ หน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจรับไว้พิจารณา วินิจฉัย **จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา.**

■ **ระเบียบ ข้อบังคับหรือข้อบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป (ต่อ)**

- ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๕ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๔๓)
- คำสั่งนายกรัฐมนตรีและคำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เรื่อง ระเบียบการเพาะเลี้ยงกุ้งกุลาดำ)
- คำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น เรื่อง เพิกถอนสัญญาติบุคคล ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๓๓๗ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๕/๒๕๕๑)
- ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๕๒ และข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา ๙ แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ ลงวันที่ ๑๒ เม.ย. ๒๕๕๒ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐-๑๑/๒๕๕๓)
- กฎ ข้อบังคับและระเบียบต่างๆ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๘ (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๓/๒๕๕๔)

15

■ **ข้อกำหนดของศาลต่างๆ ระเบียบที่ประชุมใหญ่ ข้อบังคับของประธานศาล (Court Rules) ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง**

- ข้อกำหนดของศาลชั้นอุทธรณ์ เช่น ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๓๙ ข้อ ๑๐ (เรื่องกำหนดเวลาขึ้นบัญชีระบุงพยาน) ออกตามความในพ.ร.บ.จัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๕๐/๒๕๔๔)
- ระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลปกครองสูงสุด เช่น ระเบียบที่ประชุมใหญ่ของศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๔๓ ข้อ ๑๑๒ วรรคหนึ่ง (๓) (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๓๙/๒๕๕๔)
- ข้อบังคับของประธานศาลฎีกา เช่น ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๐ (เรื่องรอกการไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อให้การสอบสวนของหน่วยงานเสร็จสิ้นก่อน) (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๒)
  - คดีที่ ๑ และคดีที่ ๒ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ไม่ใช่กฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติหรือกฎหมายอื่นที่มีฐานะเทียบเท่า ไม่รับคำร้อง
  - คดีที่ ๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นกฎหมายลำดับรอง ไม่รับคำร้อง

16

ข้อสังเกต

๑. มีคำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๕/๒๕๖๔ เป็นกรณีผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ขอให้วินิจฉัยว่า **มติที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด** ครั้งที่ ๑๘/๒๕๕๕ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่ว่า ให้เริ่มนับระยะเวลาการฟ้องคดีตั้งแต่วันที่ศาลปกครองเปิดทำการเป็นต้นไป ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหลายมาตรา รวมทั้งมาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๙๗

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า **มติที่ประชุมใหญ่ศาลปกครองสูงสุด**ดังกล่าวเป็นการกำหนดแนวทางเกี่ยวกับการฟ้องคดีปกครองทั่วไปที่เกิดขึ้นก่อนศาลปกครองเปิดทำการ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาในคดีอื่นต้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันนี้ด้วย เสมือนเป็นการบัญญัติหลักเกณฑ์การนับระยะเวลาฟ้องคดีไว้เป็นการทั่วไป จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หากใช้การวินิจฉัยคดีใดคดีหนึ่งตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่งไม่ แต่เป็นการ**กำหนดวิธีดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับการฟ้อง อันเป็นการออกกระเบียบตามมาตรา ๔๔** ซึ่งต้องดำเนินการตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ **มาตรา ๕ และมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง** เมื่อไม่ได้ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ย่อมเป็นการออกกระเบียบโดยไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง และมาตรา ๑๙๗ วรรคสี่

17

๒. กรณีมีข้อโต้แย้งว่า **กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ**ในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยคือ**ศาลปกครอง** ตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครอง พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๙ (๑) และหากศาลปกครองวินิจฉัยว่าขัดรัฐธรรมนูญ จะมีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับนั้น ตามมาตรา ๗๒

แต่ในกรณีมีปัญหาดังกล่าว**เกิดขึ้นในคดีที่ฟ้องต่อศาลยุติธรรม**ว่า กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องต่างๆ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรมจะต้องทำอะไร เพราะไม่มีกฎหมายให้ศาลยุติธรรมส่งเรื่องดังกล่าวไปให้ศาลปกครองวินิจฉัย ?

เรื่องนี้ มีสองความเห็น **ความเห็นแรก** ศาลยุติธรรมมีอำนาจวินิจฉัยเอง แต่คำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมดังกล่าว**มีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดี** ไม่มีผลเป็นการเพิกถอนกฎ ระเบียบหรือข้อบังคับนั้น

ความเห็นที่สอง ศาลยุติธรรมควรวินิจฉัยว่า ข้อโต้แย้งดังกล่าวเป็นอำนาจของศาลปกครองที่จะวินิจฉัย โจทก์หรือจำเลยจะโต้แย้งเข้ามาเป็นประเด็นในคดีที่กำลังพิจารณาที่ศาลยุติธรรมไม่ได้ และวินิจฉัยคดีไปตามหลักเกณฑ์ที่ปรากฏในกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับในเรื่องนั้นๆ

(ศาลยุติธรรมไทยถือตามความเห็นที่สอง)

18

๓. ประกาศของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติเป็นกฎหมาย หรือเป็นกฎ
ข้อบังคับฯ กรณีนี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาอ้างหลักว่า **ขึ้นอยู่กับเนื้อหาว่า
ปกติต้องทำเป็นกฎหมาย หรือทำเป็นกฎ ข้อบังคับ**

เช่น ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๖/๒๕๕๗ เรื่อง การดูแลและ
สอดส่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ข้อ ๒ กำหนดให้
คณะกรรมการด้านสื่อสังคมออนไลน์มีอำนาจระงับการเผยแพร่เว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์
ทั้งข้อความ รูปภาพ ภาพที่เคลื่อนไหวได้อย่างต่อเนื่อง และคลิปเสียง ที่ฝ่าฝืนได้ เป็นเรื่อง
ที่ **กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน** ซึ่งโดยปกติต้องออกเป็นกฎหมาย ประกาศฉบับ
นี้จึงมีฐานะเป็นกฎหมาย

หรือ ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๙๘/๒๕๕๗ เรื่อง การแก้ไข
ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ประกอบกับคำสั่งรักษา
ความสงบแห่งชาติ ที่ ๙๖/๒๕๕๗ เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา
จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ประกาศทั้งสองฉบับเป็นเพียงคำสั่ง
ทางบริหารเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ เพื่อประโยชน์เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา
จังหวัดชายแดนภาคใต้ **ไม่มีข้อใดกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน** ซึ่งโดยปกติไม่
ต้องออกเป็นกฎหมาย จึงมีฐานะเป็นเพียงกฎหรือข้อบังคับ

(ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๙๕๓/๒๕๕๗)

19

ปัญหาข้อ (๒)

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี มีลักษณะอย่างไร

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีต้องมีลักษณะดังนี้

- เป็นบทบัญญัติที่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแย้งในคดี หรือ
- เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาในคดีนั้น

20

ตัวอย่างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ :
กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่งไปให้วินิจฉัย
เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแพ่งชนะในคดี

21

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑/๒๕๖๗ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ว่า นาย อ. ผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด ปราศรัยใส่ร้ายผู้สมัครรายอื่น เป็นการฝ่าฝืนพ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ (๕) เป็นเหตุให้ผลการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ขอให้สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้าน ตามมาตรา ๑๐๘ วรรคสอง และสั่งให้ผู้คัดค้าน**รับผิดชอบค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง**ครั้งที่ เป็นเหตุให้ศาลมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่เป็นเงิน ๓๔,๑๑๐,๒๒๙.๒๐ บาท **ตามมาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง**

ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ในส่วนค่าใช้จ่ายในการจัดการเลือกตั้ง (ภายหลังศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ได้สวนคำร้องและมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่กับเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้คัดค้านไปก่อนแล้ว) ผู้คัดค้านยื่นคำร้องโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.

22

๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ที่ให้ผู้ที่ถูกเพิกถอนสิทธิและเป็นเหตุให้ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เพราะถือเป็นการลงโทษซ้ำสอง ขัดต่อหลักนิติธรรม และเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้คัดค้านเกินสมควรแก่เหตุ ทั้งยังขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ เพราะกรณีที่นายกอบจ.ลาออกและต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ นายกอบจ.ที่ลาออกไม่ต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง เป็นเหตุให้บุคคลไม่เสมอภาคกันในทางกฎหมาย ขอให้ส่งคำโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ เห็นว่า คำโต้แย้งของผู้คัดค้านต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้งของผู้คัดค้านไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิก

23

ท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ หรือไม่ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ จะใช้บังคับแก่คดี เมื่อผู้คัดค้านโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับพิจารณาวินิจฉัย

ในส่วนข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านนั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า การที่ผู้สมัครฯ กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมายเลือกตั้งเป็นเหตุให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเงินงบประมาณในการจัดการเลือกตั้ง ถือเป็นการกระทำละเมิดต่อรัฐ อีกทั้งการเพิกถอนสิทธิเป็นมาตรการลงโทษทางการเมืองแตกต่างจากความรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งซึ่งเป็นการเยียวยาความเสียหายแก่รัฐ กรณีไม่ขัดต่อหลักการกระทำครั้งเดียวไม่อาจถูกลงโทษสองครั้ง พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

24

ส่วนข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐๙ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยเทียบกับกรณีนายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดลาออก ซึ่งไม่ต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้งนั้น ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การลาออกเป็นสิทธิตามพ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ้นจากตำแหน่งเมื่อ ... (๓) ลาออก โดยยื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ...” การลาออกจึงเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติรองรับให้ทำได้ บุคคลที่ลาออกจึงไม่ต้องรับผิดในค่าใช้จ่ายสำหรับการเลือกตั้ง อันเป็นกรณีที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสาระสำคัญต่างกันให้แตกต่างกันได้ ไม่ถือเป็นเหตุให้บุคคลไม่เสมอภาคกันในกฎหมาย บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

25

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๖/๒๕๖๖ เป็นกรณีพนักงานอัยการฟ้องจำเลยทั้งสองต่อศาลอาญา กล่าวหาว่าร่วมกันวางเพลิงโดยใช้น้ำมันก๊าดราดและจุดไฟเผาพระบรมฉายาลักษณ์ฯ ต่อมาจำเลยทั้งสองร่วมกันนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งภาพที่กำลังลุกไหม้พระบรมฉายาลักษณ์ฯดังกล่าว อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๑๑๒, ๒๑๗

ระหว่างการพิจารณาของศาลอาญา จำเลยยื่นคำร้องโต้แย้งว่า **ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗** ที่ว่า “ผู้ใดวางเพลิงเผาทรัพย์สินผู้อื่น ...” มิได้มีถ้อยคำว่า “อันอาจเป็นอันตรายแก่บุคคลทั่วไป” ทำให้ขาดความแน่นอนชัดเจน เปิดช่องให้มีการตีความเป็นผลร้ายแก่จำเลยทั้งสอง และเป็นบทบัญญัติที่ไม่มีความจำเป็นเพราะมีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินตามมาตรา ๓๕๘ อยู่แล้ว อีกทั้งบทกำหนดโทษประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ ยังไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ นอกจากนี้การวางเพลิงเพื่อประท้วงเรียกร้อง เป็นการแสดงออกทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ด้วย

ศาลอาญาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

26

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยโต้แย้งเป็น บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอาญาจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้รับไว้ พิจารณาวินิจฉัย

ส่วนปัญหาตามข้อโต้แย้งของจำเลยนั้น ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- โดยสภาพของการวางเพลิงเผาทรัพย์ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นและเป็น อันตรายต่อประชาชนอยู่ในตัว ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงมีความชัดเจนแน่นอนพอสมควร ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม

- การวางเพลิงเผาทรัพย์มีผลกระทบร้ายแรงกว่าทำให้เสียหาย การกำหนดอัตราโทษ สูงกว่าจึงเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ

- อีกทั้งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ ตราขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองความมั่นคง ปลอดภัยของประชาชน ตามข้อยกเว้นที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ให้ออกกฎหมายเช่นนี้ได้

ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๗ จึงไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔

27

ตัวอย่างคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ :
กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่งไปให้วินิจฉัย
ไม่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแพ้ชนะในคดี

28

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๒/๒๕๖๓ เป็นกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง จำเลยทั้งสามต่อศาลจังหวัดกันทรลักษ์ กล่าวหาว่าร่วมกันนำข้าวสารหรือข้าวเปลือก ในคลังสินค้าที่จำเลยทั้งสามใช้เป็นหลักประกันในการทำสัญญาทางธุรกิจกับบริษัท ธนาकारกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผู้เสียหาย ออกไปจากคลังสินค้า เป็นเหตุให้ผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้รับหลักประกันไม่อาจบังคับหลักประกันเอากับจำเลยทั้งสามทั้งหมดหรือแต่ บางส่วน อันเป็นความผิดตามพ.ร.บ.หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ **มาตรา ๘๖** มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี ปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธ และยื่นคำโต้แย้งต่อศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ขอให้ ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ เพื่อวินิจฉัยว่า พ.ร.บ. หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ **มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐** ขัดหรือ แแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖

29

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า พ.ร.บ. หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ **มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๒๐** เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจดทะเบียน การเปลี่ยนแปลงทางทะเบียน และการยกเลิกการจดทะเบียน ที่กฎหมายให้ผู้รับ หลักประกันไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่คำฟ้องในคดีนี้ พนักงานอัยการยื่นฟ้อง คดีอาญาต่อศาลจังหวัดกันทรลักษ์ ขอให้พิจารณการกระทำความผิดของจำเลยทั้งสาม ฐานร่วมกันนำข้าวสารหรือข้าวเปลือกออกจากคลังสินค้าหลายครั้งโดยไม่ได้รับความ ยินยอม อันเป็นความผิดตามพ.ร.บ.หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ **มาตรา ๘๖** กรณีคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสามไม่เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดกันทรลักษ์ จะใช้บังคับแก่คดี ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาล รัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย

ข้อสังเกต พ.ร.บ. หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ **มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗** และ**มาตรา ๒๐** เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ยื่นคำขอจดทะเบียนหลักประกันทางธุรกิจ ไม่เกี่ยวกับการนำข้าวสารหรือข้าวเปลือกออกจากคลังสินค้าโดยมิชอบ อันเป็นประเด็น ที่ศาลจะต้องวินิจฉัยในคดีนี้

30

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๖/๒๕๖๓ เป็นกรณีเทศบาลเมืองปทุมธานี ผู้ฟ้องคดี ยื่นฟ้องอธิบดีกรมเจ้าท่ากับพวก ต่อศาลปกครองกลาง ขอให้เพิกถอนคำสั่งไม่อนุญาต ให้ผู้ฟ้องคดีปลูกสร้างสิ่งล่วงล้ำลำน้ำ และคำสั่งให้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างในโครงการ ก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กคร่อมคลอง (คลองใหญ่) และโครงการปรับปรุงเปลี่ยน สภาพคลอง (คลองบางประกอก) เป็นผิวจราจร **และโต้แย้งว่า** เมื่อรัฐธรรมนูญรับรอง ให้การจัดทำบริการสาธารณะเป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๙ และมาตรา ๒๕๐ แล้ว ผู้ฟ้องคดีเป็นองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเมือง มีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการ สาธารณะที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบ การจัดทำถนนคร่อมคลองทั้งสองจึงเป็นอำนาจ ของผู้ฟ้องคดีโดยตรง ไม่จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่าและกระทรวงคมนาคม พ.ร.บ. การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ **มาตรา ๑๑๗ วรรคหนึ่ง** ซึ่งมีโทษตาม **มาตรา ๑๑๘** จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๙ และมาตรา ๒๕๐ โดยอ้าง เหตุหลายประการ ศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของจำเลยดังกล่าวไปยังศาล รัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

31

ศาลรัฐธรรมนูญแล้วเห็นว่า คำร้องต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงให้รับวินิจฉัย และกรณีตามคำร้อง ศาลปกครองกลางส่งคำ โต้แย้งของผู้ฟ้องคดีมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำ ไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ **มาตรา ๑๑๗** และ**มาตรา ๑๑๘** ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๙ และมาตรา ๒๕๐ หรือไม่ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติ**มาตรา ๑๑๘** เป็นบทบัญญัติว่า ด้วยการกำหนดโทษทางอาญาต่อผู้กระทำการฝ่าฝืน **มาตรา ๑๑๗** ดังนี้ **บทบัญญัติ มาตรา ๑๐๘** จึงมีใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลปกครองกลางจะใช้บังคับแก่คดีนี้ **เพราะศาลปกครองกลางจะใช้เฉพาะพ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ มาตรา ๑๑๗ บังคับแก่คดีนี้** เมื่อผู้ฟ้องคดีโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติ มาตรา ๑๑๗ แห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาล รัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับวินิจฉัยเฉพาะข้อโต้แย้งว่า**มาตรา ๑๑๗** ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๙ และมาตรา ๒๕๐ และวินิจฉัยในเนื้อหาว่าบทบัญญัตินี้ดังกล่าว **ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ**

32

แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
กรณีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่งไป
เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

33

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๗/๒๕๖๗ คดีนี้ พนักงานอัยการจังหวัดระนองเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยทั้งหก ขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ความผิดต่อเสรีภาพ อั้งยี่ ซ่องโจร ความผิดต่อพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ศาลจังหวัดระนองพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๖ บางข้อหา คินรถยนต์กระบะและโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลางแก่เจ้าของ ยกฟ้องจำเลยที่ ๑ โจทก์และจำเลยที่ ๓ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ามนุษย์พิพากษาแก้เฉพาะให้รับโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลาง

โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๖ เติมตามฟ้องและริบรถยนต์กระบะของกลาง โดยอัยการสูงสุดรับรองในฎีกาว่าคดีเป็นปัญหาสำคัญ มีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ตามพ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุดได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา”

34

ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลฎีกาเห็นว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดี ค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ทำให้หลักประสิทธิฎีกาของคู่ความระหว่าง พนักงานอัยการกับจำเลยได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความ เสมอภาค ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ ให้ส่งความเห็นดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมี ว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งความเห็นของศาลฎีกาไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่ เห็นว่า ศาลฎีกาส่งความเห็นเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญหรือไม่ บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อ ศาลฎีกาส่งความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

35

ส่วนปัญหาว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรค สี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม หรือไม่ ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๓ ถึงมาตรา ๔๗ ให้ นำระบอบอนุญาตมาใช้บังคับในการฎีกาคดีค้ำมนุษย์ โดยกำหนดให้คู่ความที่ประสงค์จะ ฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีค้ำมนุษย์ต้องขออนุญาตฎีกาต่อศาล ฎีกา และให้อำนาจศาลฎีกาพิจารณาและวินิจฉัยว่าจะรับหรือไม่รับฎีกาเรื่องใดไว้ พิจารณา โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ปัญหาตามฎีกานั้นต้องเป็นปัญหาสำคัญที่ ศาลฎีกาควรวินิจฉัย ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง (๑) ถึง (๘) อันถือเป็นกรอบการใช้ ดุลพินิจของศาลฎีกา แม้มาตรา ๔๕ วรรคสี่ มุ่งหมายให้อัยการสูงสุดเป็นผู้กลั่นกรองว่า คดีใดเป็นปัญหาสำคัญอันควรให้ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัยด้วย แต่ไม่ได้กำหนดกรอบ ดุลพินิจในการรับรองให้ฎีกาของอัยการสูงสุด ส่งผลให้อัยการสูงสุดสามารถใช้อดุลพินิจ รับรองให้พนักงานอัยการฎีกาได้นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๕ วรรคสอง ทำให้การนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาของพนักงานอัยการแตกต่างไปจากจำเลย

36

เนื่องจากศาลฎีกาต้องรับฎีกาของพนักงานอัยการโดยไม่อาจวินิจฉัยเป็นประการอื่น ย่อมทำให้หลักประกันสิทธิในการฎีกาของคุณความในคดีค้ำมนุษย์ระหว่างพนักงานอัยการ กับจำเลยแตกต่างกัน ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความเสมอภาค พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม และกำหนด คำบังคับให้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเมื่อพ้นสามร้อยหกสิบวัน นับแต่วันที่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

อนึ่ง ก่อนหน้านั้นศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๖๕ ว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๖ วรรคสี่ ซึ่งมีหลักการเหมือนกับ พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง โดยศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลทำนองเดียวกันและกำหนดคำบังคับให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเมื่อสามร้อยหกสิบวัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเช่นเดียวกัน

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๕-๑๖/๒๕๖๔ เป็นกรณีผู้อำนวยการประจำศาลอาญา กล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองต่อศาลอาญาว่า ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองประพฤติตนไม่เรียบร้อย ในบริเวณศาล และกระทำการฝ่าฝืนข้อกำหนดของศาลอาญาว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลอาญา พ.ศ. ๒๕๖๔ ขอให้ลงโทษในความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า “ถ้าผู้ความฝ่ายใด หรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ
- (ข) ให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั่งพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

ผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ ให้ดุลพินิจแก่ศาลสามารถลงโทษจำคุกสูงสุดถึงหกเดือนทันที โดยปราศจากการใช้ มาตรการอื่นๆก่อน ทั้งที่ยังมีมาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยกว่า และไม่ใช้มาตรการที่จำกัดสิทธิน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับข้อกำหนดโทษในต่างประเทศ และตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖๔ ก็ให้ศาลลงโทษจำคุกได้เพียงไม่เกินหนึ่งเดือน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ ศาลอาญาส่งข้อโต้แย้งของผู้กล่าวหาไปยังศาลรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติที่ผู้ถูกกล่าวหาทั้งสองโต้แย้งเป็นบทบัญญัติที่ศาลอาญาแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งพร้อมเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้นมาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

39

ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยความว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธี คือ ไล่ออกจากบริเวณศาลหรือให้ลงโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจเลือกใช้วิธีการที่กฎหมายกำหนดนั้นได้ตามความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณีตามหลักความจำเป็น หาใช่บทบังคับให้ศาลต้องสั่งลงโทษผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยการจำคุกโดยทันทีแต่อย่างใด จึงเป็นมาตรการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักความจำเป็นแล้ว

- การกำหนดอัตราโทษฐานละเมิดอำนาจศาลในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพของสังคมและบุคคลในประเทศนั้นๆ โดยมีการกำหนดอัตราโทษที่น้อยกว่าและมากกว่าของไทย

- ศาลยุติธรรมไทยใช้กระบวนการพิจารณาที่ คู่ความเผชิญหน้ากันในห้องพิจารณาลักษณะของคดี รวมถึงสภาพบังคับและความร้ายแรงของโทษ ทำให้มีโอกาสที่จะเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบริเวณศาล อันนำไปสู่การกระทำละเมิดอำนาจศาลได้มาก

40

แตกต่างจากกรณีของศาลปกครองที่ใช้กระบวนการพิจารณาที่คู่ความมีโอกาสน้อยที่จะพบกัน ศาล โดยศาลปกครองมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน การที่ ป.วิ.พ.มาตรา ๓๓ กำหนดโทษไว้สูงกว่าพ.ร.บ.จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

- แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลสั่งลงโทษจำคุกได้ไม่เกินหกเดือนก็ตาม แต่ก็เป็นการกำหนดอัตราโทษขั้นสูงโดยไม่มีขั้นต่ำ ศาลสามารถใช้ดุลพินิจสั่งลงโทษน้อยกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้หรือไม่ลงโทษก็ได้ ทั้งนี้ตามความจำเป็นและความเหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓ จึงเป็นมาตรการที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้กระทำความผิดที่สอดคล้องกับหลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอสมควรแก่กรณี ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

41

แนวคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ กรณีไม่เป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น

หลัก : การโต้แย้งว่า กฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ มีหลักการสำคัญคือ ต้องโต้แย้งในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลในชั้นตอนนั้นด้วย หากคดียังไม่ถึงชั้นตอนนั้น ยังโต้แย้งไม่ได้ เช่น อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จะขอให้ส่งข้อกฎหมายที่ใช้ในชั้นอุทธรณ์หรือชั้นบังคับคดีไปให้วินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้ และศาลที่มีอำนาจส่งไปคือศาลที่คดีนั้นอยู่ระหว่างพิจารณา เช่น คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลสูง จะขอให้ศาลชั้นต้นส่งไปไม่ได้

42

- กรณีคืออยู่ระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้น จะได้แย้งว่ากฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์คดีรัฐธรรมนูญ ไม่ได้

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑๓/๒๕๕๔ เป็นกรณีพนักงานอัยการจังหวัดนนทบุรี เป็นโจทก์ฟ้องว่า จำเลยทั้งสองกระทำความผิดฐานมิเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย

ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดนนทบุรี จำเลยทั้งสองยื่นคำร้องว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ (คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์โดยเฉพาะการกระทำซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นที่สุด) และมาตรา ๑๙ (คู่ความอาจยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องไปพร้อมฎีกาต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาอาจพิจารณารับฎีกาไว้วินิจฉัย หากเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาจะได้อวินิจฉัย) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๓๐ (บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน)

43

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับในกรณีที่มีการอุทธรณ์และฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไปหลังจากที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจังหวัดนนทบุรีซึ่งเป็นศาลชั้นต้นจะนำมาใช้บังคับแก่คดี ไม่ต้องด้วยเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง กรณีไม่เป็นประโยชน์ที่จะพิจารณาวินิจฉัยต่อไป สมควรจำหน่ายคำร้องตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยการพิจารณาและมีคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายคำร้อง

44

- คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จะขอให้ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติว่าด้วยการบังคับคดีขัดรัฐธรรมนูญไม่ได้

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓๔/๒๕๕๘ เป็นกรณีบริษัทเงินทุนฟ้องเรียกเงินคืนจากลูกหนี้ ขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ และมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ เป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวดว่าด้วยการบังคับคดี จะใช้บังคับหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาแล้วและต่อเมื่อผู้ร้องตกเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือเป็นผู้แพ้คดีและไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษา กรณีตามคำร้อง คดีของโจทก์และผู้ร้องยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลชั้นต้นยังไม่ได้มีคำพิพากษาให้โจทก์หรือผู้ร้องเป็นฝ่ายชนะคดี จึงไม่มีกรณีที่จะต้องมีการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเกิดขึ้น ดังนั้น ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑ ถึง ๒๙๐ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง

45

- กรณีศาลชั้นต้นตัดสินแล้ว ยังไม่ได้ยื่นอุทธรณ์ จะขอให้ส่งข้อโต้แย้งว่ากฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดีขัดรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไม่ได้ (ต้องยื่นอุทธรณ์ก่อน เพื่อให้มีกรณีที่ศาลชั้นอุทธรณ์จะใช้กฎหมายนั้นบังคับแก่คดี แล้วยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นอุทธรณ์ส่งไป)

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๕/๒๕๕๔ เป็นกรณีโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๒๐๐ วรรคสอง ศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้อง

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๔ มาตรา ๔๐ (๑) (๓) และมาตรา ๘๑ (๑) ถึง (๔) **โดยที่ยังไม่ได้ยื่นอุทธรณ์**

46

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาคดีนี้ไปแล้ว และแม้ศาลชั้นต้นจะยังมิได้ส่งรับอุทธรณ์ก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้ร้องโต้แย้งก็ไม่เกี่ยวกับการพิจารณารับหรือไม่รับอุทธรณ์แต่อย่างใด จึงไม่มีกรณีที่ศาลชั้นต้นจะนำบทบัญญัติแห่งป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๔๓ มาใช้บังคับแก่คดีนี้อีก กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๑๑ วรรคหนึ่ง ประกอบข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัยพ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๓) จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา วินิจฉัย

47

- **ขอร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่** คดีอยู่ระหว่างการไต่สวนของศาลชั้นต้น จะขอให้ศาลชั้นต้นส่งข้อโต้แย้งว่า กฎหมายที่ศาลชั้นอุทธรณ์จะต้องใช้ในการวินิจฉัยคดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไม่ได้

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐/๒๕๕๐ คดีนี้ศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามศาลล่างทั้งสองให้ลงโทษจำคุกจำเลย แต่โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ และให้ปรับจำเลยเป็นเงินจำนวนหนึ่ง

ต่อมาจำเลยยื่นคำร้องขอให้ร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ต่อศาลชั้นต้นและยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ร้องฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๑๐ (คำสั่งยกคำร้องของศาลอุทธรณ์เป็นที่สุด) และมาตรา ๑๘ (คำร้องขอให้ร้องฟื้นคดีอาญาฯ ยื่นได้ครั้งเดียว) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๖ (รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด) และมาตรา ๒๔๗ (บุคคลที่ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาอันถึงที่สุดอาจร้องขอให้มีการร้องฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้)

48

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กระบวนการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ศาลชั้นต้นมีหน้าที่ไต่สวนว่าคดีนั้นมีมูลพอที่จะรื้อฟื้นคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่หรือไม่ แล้วส่งสำนวนพร้อมทำความเข้าใจศาลอุทธรณ์พิจารณาถึงการสั่งคำร้องดังกล่าวจึงเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์

ผู้ร้องยื่นคำร้องนี้ขณะที่คดีอยู่ระหว่างการไต่สวนของศาลชั้นต้น แต่การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ (เดิม) จะต้องเป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลนั้นจะใช้บังคับแก่คดีที่กำลังพิจารณาอยู่เท่านั้น เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ **จะใช้บังคับแก่คดีในศาลอุทธรณ์** (ศาลอุทธรณ์ภาค ๙) **มิใช่ศาลชั้นต้น** กรณีจึงไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

49

- คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลสูง จะขอให้ศาลชั้นต้นส่งข้อโต้แย้งไปศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ ต้องให้ศาลสูงเป็นผู้ส่ง

คำสั่งศาลธน.ที่ ๓๗/๒๕๖๑ คดีนี้จำเลยถูกฟ้องขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๙ มาตรา ๒๗ มาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ ฯลฯ **ขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา** ศาลอาญาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ยื่นต่อศาลอาญาไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่โจทก์นำมาฟ้องจำเลย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๗๗

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ศาลที่มีอำนาจส่งข้อโต้แย้งของคุณความตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ต้องเป็นศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุณความโต้แย้งบังคับแก่คดี เมื่อปรากฏว่าคดีของจำเลยทั้งสี่นี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ศาลอาญาจึงมิใช่ศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จำเลยทั้งสี่โต้แย้งบังคับแก่คดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณาวินิจฉัยได้

50

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๒๖/๒๕๖๒ เป็นกรณีศาลแพ่งส่งข้อโต้แย้งของผู้คัดค้านในคดีร่ำรวยผิดปกติ ที่ว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ม.๘๑ วรรคสอง (ผู้ถูกกล่าวหาไม่มีการพิสูจน์) ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ม.๔, ๕, ๒๕, ๒๖ และ ๒๗ ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ศาลที่จะมีอำนาจส่งข้อโต้แย้งของคู่ความ ต้องเป็นศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดี กรณีตามคำร้องศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านตกเป็นของแผ่นดินไปแล้วและ**คดีอยู่ในระหว่างอุทธรณ์** บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ผู้คัดค้านโต้แย้งดังกล่าวจึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแพ่งจะใช้บังคับแก่คดี กรณีจึงไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับพิจารณาวินิจฉัยได้

51

ปัญหาข้อ (๓)

คดีถึงที่สุดแล้วส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้หรือไม่

หลัก : คดีที่ส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ต้องอยู่ระหว่างพิจารณาของศาล คือยังไม่ถึงที่สุด เพราะตัวบทใช้คำว่า เพราะคำว่า “จะใช้” บังคับแก่คดี แสดงว่ายังไม่ได้ใช้จนถึงขั้นคดีเสร็จเด็ดขาด และมาตรา ๒๑๒ วรรคสาม ยังบัญญัติไว้ด้วยว่า “คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว ...” แสดงว่า คดีที่จะส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยจะต้องเป็นคดีที่อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล

เว้นแต่ เป็นกรณีที่คดีถึงที่สุดแล้ว แต่มีข้อพิพาทในชั้นบังคับคดีส่งข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติในชั้นบังคับคดีชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

52

คำวินิจฉัยที่ ๓๔ ถึง ๕๓/๒๕๔๓ เป็นกรณีศาลชั้นต้นสั่งอายัด
เงินค่าจ้างของลูกจ้างในคดีกู้ยืมเงิน เพื่อนำมาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ตามคำ
พิพากษา จำเลยยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นขอให้ส่งเรื่องไปยังศาล
รัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) ขัดหรือ
แย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๑๐

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ตามป.วิ.พ.มาตรา ๑๔๘(๑) และ
มาตรา ๓๐๒ แสดงว่า ในชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งยังมีการ
วินิจฉัยชี้ขาดได้ ป.วิ.พ.มาตรา ๒๘๖ วรรคหนึ่ง (๓) จึงเป็นบทบัญญัติ
แห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐
มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง และคดีนี้ไม่ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย
อย่างไร คำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้วก็ได้ถูกกระทบกระเทือน
เพราะจำเลยยังต้องชำระหนี้ตามคำพิพากษา คำร้องดังกล่าวจึงต้องด้วย
มาตรา ๒๖๔

53

หลักเกณฑ์ข้อ ๒ :

เป็นข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

หากไม่ใช่ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ไม่ต้องด้วยองค์ประกอบของมาตรา ๒๑๒

54

ตัวอย่าง : ข้อโต้แย้งที่ไม่ใช่ข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

- ขอให้วินิจฉัยว่า การกระทำของบุคคล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
  - การคิดดอกเบี้ยของธนาคารขัดต่อรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยศาลรธน. ที่ ๘/๒๕๔๓)
  - การยื่นฟ้องคดีของพนักงานอัยการต่อศาลจังหวัดเทิง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๓๘/๒๕๕๖)
  - การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมที่ดินและกรมที่ดินเกี่ยวกับการขอออกน.ส. ๓ ก. ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในการสืบมรดกตามรัฐธรรมนูญ (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๕๒/๒๕๕๖)
  - การตั้งข้อกล่าวหาของพนักงานสอบสวนและการมีคำสั่งฟ้องของพนักงานอัยการ รวมทั้งการดำเนินการฟ้องร้องคดีนี้แก่จำเลย เป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (คำสั่งศาลรธน.ที่ ๔๕/๒๕๖๑)

55

- ขอให้วินิจฉัยว่า คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
  - คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๔๑ - คำสั่งของผู้พิพากษาศาลจังหวัดสตูล ที่สั่งให้ส่งสำเนาคำร้องให้แก่โจทก์เป็นคำสั่งที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ
  - คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๑/๒๕๔๑ - คำพิพากษาศาลฎีกา ๒ ฉบับ ผู้พิพากษาลงชื่อไม่ครบองค์คณะเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ
  - คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๐/๒๕๕๓ การที่ศาลปกครองกลางและศาลปกครองสูงสุดใช้กฎหมายย้อนหลัง เป็นการขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ

56

- ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหรือคำสั่งขัดต่อกฎหมายแม่บท เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า กฎและคำสั่งทางปกครองที่ออกโดยคณะก.อ้อยและน้ำตาลทราย เป็นการออกเกินขอบเขตที่พ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายฯให้อำนาจไว้ (คำวินิจฉัยฯที่ ๒๗/๒๕๔๔)
- ขอให้วินิจฉัยว่า กฎหมายขัดต่อกฎหมายระดับเดียวกัน เช่น ขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ ม.๓๘ ตี และพ.ร.ก. บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ ม.๙ ขัดหรือแย้งต่อ ป.พ.พ. ม.๓๐๖ หรือไม่ (คำวินิจฉัยฯที่ ๓๘-๓๙/๒๕๔๗) ขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔(๑) ขัดหรือแย้งต่อ พ.ร.บ.ยา พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ร.บ.วิชาชีพการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๕๖ และพ.ร.บ.คุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย พ.ศ. ๒๕๔๒ (คำสั่งฯที่ ๖๔/๒๕๖๓)

57

- ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญมาตราหนึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญอีกมาตราหนึ่ง เช่น คำสั่งศาลรธน.ที่ ๔๘/๒๕๕๖ ขอให้วินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑(๓) ขัดหรือแย้งต่อมาตรา ๑๒๒
- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญแปลกฎหมายหรือวินิจฉัยคดี คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๔๓ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเป็นผู้บริโภคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๗ หรือไม่ คำสั่งศาลรธน.ที่ ๓๒-๓๔/๒๕๔๗ ขอให้วินิจฉัยว่า คดีอยู่ในอำนาจศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๕๖ ขอให้วินิจฉัยว่า การกระทำของเจ้าพนักงานและหน่วยงานของรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

58

- ขอให้วินิจฉัยว่า **กฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ** ไม่ใช่ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ การตรากฎหมายโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมายถึง
  - (๑) กระบวนการหรือขั้นตอนในการตรากฎหมาย ที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ
  - (๒) รูปแบบของกฎหมาย ที่ไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

59

๑ กระบวนการหรือขั้นตอนในการตรากฎหมาย หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอนในการเสนอและพิจารณากฎหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ **กรณีของพระราชบัญญัติ** ดังเช่น

- ผู้มีสิทธิเสนอร่างพ.ร.บ. ได้แก่ คณะรัฐมนตรี ส.ส. ไม่น้อยกว่า ๒๐ คน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน เฉพาะร่างกฎหมายตามรัฐธรรมนูญหมวด ๓ และหมวด ๕ (ม.๑๓๓ วรรคหนึ่ง (๑)-(๓)) และในกรณีที่เป็นร่างพ.ร.บ.เกี่ยวกับการเงิน จะเสนอได้ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี (ม.๑๓๓ วรรคสอง)

- การเสนอร่างกฎหมายเข้าสภาฯ ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องและวิเคราะห์ผลกระทบก่อนเสมอ (ม.๗๗ วรรคสอง) และต้องเสนอสภาผู้แทนฯ ก่อน เมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้เสนอวุฒิสภา โดยการประชุมต้องมีองค์ประชุมประกอบด้วยสมาชิกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา (ม.๑๒๐ วรรคหนึ่ง) (มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๕๑ กรณีองค์ประชุมไม่ครบ มีผลทำให้การตรากฎหมายไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ)

- การตรวจสอบกระบวนการตรากฎหมาย ต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๔๘

60

กรณีของพระราชกำหนด

- การตราพระราชกำหนด มีหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือ

(๑) ต้องเป็นการตราเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัย สาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือ ป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

(๒) คณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้

- การตรวจสอบการตราพระราชกำหนด มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ ว. ถึง ว.๗ (โดยรัฐสภา) และมาตรา ๑๗๓ (โดยศาลรัฐธรรมนูญ) คู่ความจะได้แย้งว่าการตราพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) โดยช่องทางตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่งไม่ได้

61

กรณีโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการในการตราพระราชบัญญัติ

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓๑ ถึง ๓๒/๒๕๖๓ เป็นกรณีจำเลยในคดีล้มละลายขอให้ศาลล้มละลายกลางส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีใช้เรื่องรีบด่วนเพื่อรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ แต่เป็นการกระทำเพื่อให้ได้เปรียบในทางเศรษฐกิจแก่ภาคเอกชน จึงเป็นการขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการในการตรากฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ กำหนดกระบวนการในการร้องหรือผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๒ มิได้ให้สิทธิโต้แย้งว่ากระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องแต่อย่างใด จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

62

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๔/๒๕๖๓ เป็นกรณีผู้ถูกร้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าผู้ร้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทย ได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการที่อ.กรมการแพทย์แผนไทยฯ และคณะ ร่วมกัน**ปกปิดผลการ** **ประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็น**เกี่ยวกับพ.ร.บ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีผู้คัดค้านเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การตรากฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคสอง ขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เป็นเรื่องที่ถูกร้องกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกร้องปกปิดผลการประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับพ.ร.บ.ผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีผู้คัดค้านเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็น**ขั้นตอนในขั้นการร่างกฎหมาย** จึงเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ บัญญัติกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยกำหนดให้

63

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา แล้วแต่กรณี หรือนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย จึงเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจใช้สิทธิยื่นคำร้องได้ตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๗ (๒) ซึ่งมาตรา ๔๖ วรรคสาม บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓

ข้อสังเกต

กรณีนี้เป็นการยื่นตามช่องทางของมาตรา ๒๑๓ แต่หากคู่ความในคดีขอให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งข้อโต้แย้งทำนองเดียวกันนี้ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องไม่รับวินิจฉัยเช่นกัน

64

กรณีโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการในการตราพระราชกำหนด

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔/๒๕๖๖ เป็นกรณีจำเลยในคดีฟ้องขับไล่
โต้แย้งประเด็นหนึ่งว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๑
มาตรา ๖ ที่กำหนดให้การโอนสินทรัพย์ไปยังบริษัทบริหารสินทรัพย์ ถ้าเป็น
สินทรัพย์อย่างอื่นที่มีใช้สิทธิจำนอง สิทธิจำนำ หรือสิทธิอันเกิดแต่การค้ำ
ประกัน ให้หลักประกันนั้นตกแก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ด้วย ส่งผลกระทบต่อ
สิทธิในทรัพย์สินของจำเลย และนิติบุคคลอื่นหรือบริษัทบริหารสินทรัพย์ผู้โอน
สิทธิเรียกร้อง จึงขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒** นั้น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ บัญญัติว่า “ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่
จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคง
ในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์
จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ ...”

65

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๒ เป็นบทบัญญัติ
ในหมวด ๘ ว่าด้วยคณะรัฐมนตรีที่บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการตรา
พระราชกำหนด ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ บัญญัติกระบวนการร้อง
หรือผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การ
ยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ มิได้ให้สิทธิโต้แย้งว่ากระบวนการ
ตรากฎหมายไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

66

๒ รูปแบบของกฎหมาย หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่รัฐธรรมนูญบังคับว่าต้องมีอยู่ในกฎหมายนั้น

ในรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับรูปแบบกฎหมายอยู่ในมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ **รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย**”

รูปแบบของกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงหมายถึงการที่ต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ในกฎหมายด้วย

67

ดังนั้น ในการร่างกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ผู้ร่างจึงมักจะ **ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลไว้ในคำปรารภ**

ตัวอย่างเช่น พ.ร.บ.การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีถ้อยคำในคำปรารภว่า “พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๒๘ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ **ก็เพื่อ**ให้การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้มีมาตรการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์อันกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว”

68

กรณีโต้แย้งว่ารูปแบบของกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญ

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๒/๒๕๖๔ เป็นกรณีผู้ฟ้องคดีในศาลปกครองกลาง ขอให้ศาลปกครองกลางส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตรา พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ไม่ได้ระบุ เหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับกระบวนการในการตรา พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ กำหนดกระบวนการในการร้อง หรือผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว การยื่นคำร้องตามมาตรา ๒๑๒ มิได้ให้สิทธิโต้แย้งว่ากระบวนการตรากฎหมายไม่ถูกต้องแต่อย่างไร จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

69

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๙/๒๕๖๓ เป็นกรณีผู้ฟ้องคดีในศาลปกครองกลางขอให้ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.บำเหน็จบำนาญ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๙ (ให้บำนาญปกติจำกัดจำนวนไว้อย่างสูงไม่เกินเงินเดือนเดือนสุดท้าย) เป็นการจำกัดสิทธิในการรับบำนาญของข้าราชการที่มีเวลาราชการมากกว่า ๕๐ ปี โดยเฉพาะเจาะจง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคสอง เพราะการประกาศใช้บังคับฉบับนี้ มิได้ระบุ เหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิไว้

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ มิได้ให้สิทธิโต้แย้งว่า กฎหมายตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในประเด็นนี้

70

ข้อสังเกต

๑. ในกรณีคู่ความโต้แย้งว่า กฎหมายตราขึ้นโดยไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะเพราะ**กระบวนการหรือขั้นตอนในการตรา**ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เช่น ในการพิจารณาร่างกฎหมายฉบับนั้น สภาผู้แทนฯ หรือวุฒิสภามาประชุมไม่ครบองค์ประชุม ตามมาตรา ๑๒๐ (คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๕๑) หรือเพราะ**รูปแบบของกฎหมาย**ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เช่น ไม่ได้ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตามมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนข้อโต้แย้งว่าการตรากฎหมายไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ต้องไปใช้ช่องทางตามที่บัญญัติไว้ใน**มาตรา ๑๔๘** คือ ต้องให้ส.ส. ส.ว. หรือสมาชิกทั้งสองสภารวมกันไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เข้าชื่อกันเสนอความเห็นต่อประธานสภาว่าร่างกฎหมายนั้น

71

ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แล้วให้ประธานแห่งสภาส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ หรือหากนายกรัฐมนตรีเป็นผู้มีความเห็นเช่นนั้น นายกรัฐมนตรีมีอำนาจส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แต่การส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญจะต้องส่งก่อนนายกรัฐมนตรีนำร่างกฎหมายนั้นขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

๒. เหตุผลที่รัฐธรรมนูญไม่ได้โต้แย้งภายหลังร่างกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว ว่า กฎหมายนั้นตราขึ้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้เป็นไปตาม**หลักความมั่นคงของกฎหมาย**นั่นเอง ดังนั้น ในกรณีที่ร่างกฎหมายมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว จะโต้แย้งว่ากฎหมายนั้นตราขึ้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอีกไม่ได้

๓. หากนายกรัฐมนตรี**นำร่างกฎหมายขึ้นทูลเกล้าฯ** เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว ประธานสภา หรือนายกรัฐมนตรีจะเสนอข้อโต้แย้งว่ากฎหมายนั้นตราขึ้นไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญไปยังศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้ เพราะเมื่อทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว จะมีการนำร่างกฎหมายนั้นลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้มีผลบังคับเป็นกฎหมายต่อไป

72

หลักเกณฑ์ข้อ ๓

ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ
ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น

- บทบัญญัติตามข้อโต้แย้งเคยมีคำวินิจฉัยแล้วหรือไม่ ตรวจสอบได้ที่เว็บไซต์ของศาลรัฐธรรมนูญ www.constitutionalcourt.or.th
- ข้อโต้แย้งว่าที่ส่งมาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย หากศาลรัฐธรรมนูญเคยมีวินิจฉัยแล้วว่าขัดหรือไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัย เช่น คำสั่งศาลรธน.ที่ ๒/๒๕๖๔, คำวินิจฉัยฯที่ ๔/๒๕๖๖ เป็นต้น

73

หลักเกณฑ์ข้อที่ ๔

ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีต่อไปได้ แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ก่อน

เหตุผล : เนื่องจากหากศาลพิพากษาคดีโดยไม่รอคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก่อน แล้วต่อมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัตินั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องมีการเพิกถอนคำพิพากษา เป็นการเสียเวลาแก่ทุกฝ่าย และในอดีตที่ผ่านมาศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ส่งไปขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญน้อยมาก

ส่วนเหตุผลที่ให้ศาลพิจารณาคดีต่อไปได้ โดยไม่ต้องรอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยข้อโต้แย้งเสร็จก่อน ก็เพื่อให้คดีเสร็จไปโดยเร็ว เพราะเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ศาลที่พิจารณาคดีก็มีคำพิพากษาของศาลตนได้เลย ไม่ต้องเสียเวลาสืบพยานหลักฐานกันอีก

74

หลักเกณฑ์ข้อ ๕

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับคำร้องที่ส่งไป

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันสมควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยไม่รับเรื่องไว้พิจารณา เช่น

❑ คำร้องไม่ได้ระบุว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายมาตราใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด และเพราะเหตุใด (ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ บัญญัติว่า คำร้องต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล ซึ่งอย่างน้อยต้องระบุ ... (๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง และ (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไร พร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง

75

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑๗/๒๕๖๒ จำเลยขอให้ศาลที่พิจารณาคดีส่งข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตราที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๗ และที่เกี่ยวกับคำฟ้องของโจทก์ในคดีอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๗

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำโต้แย้งของจำเลยมิได้ระบุเหตุผล และไม่มีข้อความชัดเจนพอที่จะทำให้เข้าใจได้ว่า มาตราที่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๗ และคำฟ้องของโจทก์ในคดีอาญา หมายถึงบทบัญญัติของกฎหมายมาตราใด รวมทั้งไม่ได้บรรยายและไม่ได้ให้เหตุผลสนับสนุนว่า มาตราที่เกี่ยวข้องกับ มาตรา ๗ และคำฟ้องของโจทก์ในคดีอาญาดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร คำโต้แย้งของจำเลยในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๓ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

76

กรณีอื่นๆ ที่ไม่รับวินิจฉัย

❑ โต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็นหลักการทั่วไป ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓๓/๒๕๖๓ จำเลยขอให้ศาลแรงงานภาค ๖ ส่งข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม (ในกรณีที่นายจ้างเป็นฝ่ายนำคดีขึ้นสู่ศาล ต้องนำเงินมาวางศาล) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๓)

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๓) เป็นบทบัญญัติอยู่ในหมวด ๑๖ ว่าด้วยการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการบรรลุเป้าหมาย ให้สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

77

มีลักษณะเป็นบทบัญญัติอันเป็นหลักการทั่วไปของบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปของประเทศ มิได้เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และมีได้เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ จึงไม่มีกรณีที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๒) ได้ คำโต้แย้งของโจทก์ดังกล่าวไม่เป็นประโยชน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย ถือเป็นคำโต้แย้งที่ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา
วินิจฉัย

78

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓๑ ถึง ๓๒/๒๕๖๓ เป็นกรณีจำเลยในคดีล้มละลายขอให้ศาลล้มละลายกลางส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.ก.บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓, ๔, ๔/๑, ๖, ๗ และ ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖๔ และ ๖๘ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ **มาตรา ๔** เป็นบทบัญญัติที่ **วางหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล** หากได้มีข้อความใดที่วางหลักการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้ **เป็นการเฉพาะ** จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

สำหรับรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๖๔** และ **มาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง** เป็นบทบัญญัติใน **หมวด ๖ ว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐ** มิใช่บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง จึงไม่มีกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง ได้

79

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๘/๒๕๖๖ เป็นกรณีจำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ. มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ และมาตรา ๒๖

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า **มาตรา ๔** เป็นบททั่วไปที่วางหลักการ **คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล** โดยมีได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้โดยเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ คงรับวินิจฉัยเฉพาะในส่วนที่ได้แย้งว่า พ.ร.บ. มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

80

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒๑/๒๕๖๔ เป็นกรณีผู้ฟ้องคดียื่นอุทธรณ์คำสั่งไม่รับฟ้องของศาลปกครองเชียงใหม่ต่อศาลปกครองสูงสุดและโต้แย้งว่า กำหนดระยะเวลาอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง ตามพ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๔๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่งและวรรคสอง และ**มาตรา ๖๘**

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า **มาตรา ๖๘** เป็นบทบัญญัติใน**หมวด ๖** **แนวนโยบายแห่งรัฐ** โดยมาตรา ๖๘ วรรคหนึ่ง กำหนดให้รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร เป็นบทบัญญัติที่กำหนดกรอบทิศทางของฝ่ายบริหาร ให้เป็นไปตามแนวนโยบายที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ มี**ใช้บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง** จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้.

81

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๕/๒๕๖๖ เป็นกรณีพนักงานอัยการยื่นฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๒๑) และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ด้วย

ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดปทุมธานี จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๒๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๕** และ**มาตรา ๒๖** วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ที่จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕๐ (๒๑) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ นั้น **มาตรา ๕** เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ โดยมี得有ข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

กรณีโต้แย้งเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ยังมีอีกเช่น คำวินิจฉัยที่ **๑๔/๒๕๖๔** และ **๒๓/๒๕๖๕**

82

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๘/๒๕๖๔ เป็นกรณีจำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๕๙๙ มาตรา ๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๕๓ และมาตรา ๖๘

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า มาตรา ๕ เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ มาตรา ๕๓ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มีความมุ่งหมายให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายให้มีผลใช้บังคับอย่างจริงจังและเข้มงวด จึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลให้หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เมื่อมีการปล่อยปละละเลย ประชาชนอาจฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ และ มาตรา ๖๘ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ กำหนดเป็นนโยบายสำคัญของรัฐในการคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม มิใช่บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง จึงไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้.

83

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔/๒๕๖๓ ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๕ ไม่เท่าทันต่อสภาพการณ์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการใช้ยาชุดการตั้งครุฑแทนการใช้หัตถการทางการแพทย์ จึงไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ (วรรคหนึ่ง)

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ (วรรคหนึ่ง) เป็นบทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายแห่งรัฐที่รัฐพึงใช้เป็นแนวทางในการตรากฎหมายขึ้นมาบังคับใช้เพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ มิใช่หน้าที่ของรัฐอันเป็นบทบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด แต่เป็นเพียงแนวนโยบายให้รัฐพึงใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตรากฎหมาย จึงไม่ใช่กรณีที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๕ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ (วรรคหนึ่ง) ได้

84

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๒/๒๕๖๕ เป็นกรณีโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลจังหวัดเลยขอถอนคืนการให้ที่ดินกลับมาเป็นกรรมสิทธิ์ของโจทก์ ศาลจังหวัดเลยพิพากษายกฟ้อง โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๔ พิพากษายืน โจทก์ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา คดีอยู่ระหว่างนัดฟังคำสั่งศาลฎีกา โจทก์โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๗ มาตรา ๒๔๘ และมาตรา ๒๔๙ เป็นการจำกัดสิทธิการเข้าถึงความยุติธรรมของโจทก์ ขัดต่อหลักนิติธรรมและเป็นการเลือกปฏิบัติ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๖๘ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า **มาตรา ๖๘ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม** เป็นบทบัญญัติในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดเป้าหมายในกระบวนการยุติธรรมและหลักเกณฑ์ในการออกแบบกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงและแนวทางในการตรากฎหมาย มิใช่บทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

85

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๗๔/๒๕๖๕ ผู้ร้องกล่าวอ้างว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ **มาตรา ๕** เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑ บททั่วไป โดยวรรคหนึ่ง **บัญญัติหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ** และวรรคสอง บัญญัติกรณีไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใด ให้ใช้ประเพณีการปกครองประเทศไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และมีได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรานี้

86

ส่วนรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๗๗** เป็นบทบัญญัติใน **หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ** ที่กำหนดแนวทางในการตรากฎหมายเพื่อให้รัฐพึงมีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดกรอบแนวทางทั้งในแง่เนื้อหาและกระบวนการจัดทำกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการภายหลังจากที่กฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อมิให้รัฐตรากฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชนโดยไม่เหมาะสม มิใช่เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง

จึงไม่มีกรณีที่พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๗๗ วรรคสาม

87

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๙/๒๕๖๖ โจทก์โต้แย้งว่า พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๓** และ**มาตรา ๒๖**

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญ **มาตรา ๓** เป็นบทบัญญัติใน **หมวด ๑ บททั่วไป** มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้เป็นการโดยเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นว่า พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๐๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

นอกจากนี้ยังมี**คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๕/๒๕๖๖** จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยโดยให้เหตุผลเช่นเดียวกัน

88

สรุป : ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญที่เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักทั่วไป ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยไม่รับวินิจฉัย ได้แก่ ข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อ .....

❌ **รัฐธรรมนูญ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ** (มาตรา ๕๑ ถึงมาตรา ๖๓)
(คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๖๔ อ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓)

❌ **รัฐธรรมนูญ หมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ** (มาตรา ๖๔ ถึงมาตรา ๗๗)
(คำวินิจฉัยที่ ๓๑ ถึง๓๒/๒๕๖๓ อ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๔ คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๖๔, ๒๑/๒๕๖๔, ๑๒/๒๕๖๕, ๓๑ ถึง๓๒/๒๕๖๓ อ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๘ คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓, ๑๒/๒๕๖๕ อ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๗ วรรคสาม)

❌ **รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ** (มาตรา ๒๕๗ ถึง ๒๖๑)
(คำวินิจฉัยที่ ๓๓/๒๕๖๓ อ้างว่าขัดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ (๓))

89

❌ **รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓** (คำวินิจฉัยที่ ๑๕/๒๕๖๖, ๑๘/๒๕๖๖)
มาตรา ๔ (คำวินิจฉัยที่ ๓๑ ถึง ๓๒/๒๕๖๓, ๘/๒๕๖๖) และ **มาตรา ๕**
(คำวินิจฉัยที่ ๑๔/๒๕๖๔, ๑๘/๒๕๖๔, ๒๓/๒๕๖๕, ๕/๒๕๖๖, ๑๖/๒๕๖๖, ๒๐/๒๕๖๖, ๔/๒๕๖๗)

ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า **เป็นบทบัญญัติว่าด้วยหลักทั่วไป และมีใช้บทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยตรง**

กรณีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลด้วยว่า เป็นบททั่วไปที่วางหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล และกรณีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลด้วยว่าเป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ

90

■ กฎหมายที่อ้างว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญถูกยกเลิกไปแล้ว โดยไม่มีกฎหมายใหม่คงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้ง ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย (คำวินิจฉัยศาลรธน. ที่ ๑/๒๕๖๐) แต่หากกฎหมายที่อ้างว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญถูกยกเลิกไปแล้วนั้น มีกฎหมายใหม่คงหลักการเดิมตามประเด็นข้อโต้แย้ง ศาลรัฐธรรมนูญจะรับวินิจฉัย

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๒/๒๕๖๔ คดีนี้ในระหว่างการพิจารณาของศาลปกครองกลาง ผู้ฟ้องคดียื่นคำร้องขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ (ที่บัญญัติว่า การร้องขอรับเงินที่วางไว้ตามมาตรา ๓๑ (เงินค่าทดแทนการเวนคืนที่หน่วยราชการนำไปฝากไว้ในบัญชีธนาคาร) ให้ร้องขอรับภายในสิบปี นับแต่วันที่วางเงิน ถ้าไม่ร้องขอภายในกำหนดเวลาเช่นว่านั้น ให้เงินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ (กฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้) หรือไม่

91

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า แม้พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ถูกยกเลิกโดยพ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๓ แต่พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๘ ยังคงหลักการเดิมของพ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ เกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาในการขอรับเงินค่าทดแทน ศาลรัฐธรรมนูญจึงหดยกพ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ถูกยกเลิกแล้วมาวินิจฉัยได้ ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวศาลปกครองกลางจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อผู้ฟ้องคดีโต้แย้งพร้อมเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

92

ปัญหาว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๐ มาตรา ๓๔

- เป็นบทบัญญัติที่ยึดถือเพียงความสะดวกของรัฐแต่ฝ่ายเดียว โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกเวนคืน และยังไม่คำนึงถึงกรณีที่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนอาจมีเหตุขัดข้องในการแสดงสิทธิของตนหรือมีกรณีที่ทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิของตนได้ตามกำหนดระยะเวลาดังกล่าวได้

- ทั้งที่รัฐใช้อำนาจในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์อันกระทบต่อสาระสำคัญแห่งสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้

- แม้การเวนคืนเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ รับรองไว้ รัฐย่อมมีหน้าที่จ่ายเงินค่าทดแทนที่เป็นธรรมแก่เจ้าของอสังหาฯ ที่ถูกเวนคืน

93

ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้เพื่อชดเชยเยียวยาความเสียหายที่บุคคลได้รับจากการที่รัฐได้พรากกรรมสิทธิ์ในอสังหาฯของบุคคลเหล่านั้นไปเพื่อใช้ประโยชน์สาธารณะ

- บทบัญญัติมาตรา ๓๔ เป็นการริดรอนสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของอสังหาฯที่ถูกเวนคืนเพิ่มเติมไปอีก มีผลเป็นว่ารัฐใช้อำนาจเวนคืนอสังหาฯโดยเจ้าของอสังหาฯไม่ได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ถือเป็น การล่วงล้ำสาระสำคัญแห่งสิทธิของบุคคลผู้เป็นเจ้าของอสังหาฯ ที่ถูกเวนคืน และยังกระทบกระเทือนต่อหลักการเรื่องสิทธิของบุคคลที่ต้องได้รับเงินค่าทดแทนจากการเวนคืนอสังหาฯ จนถึงขั้นทำลายหลักประกันที่ว่าทรัพย์สินของประชาชนที่ถูกเวนคืนจะไม่ถูกนำไปใช้เป็นประโยชน์สาธารณะโดยปราศจากการจ่ายค่าทดแทนที่เป็นธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ วรรคสาม ไปโดยปริยาย จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เพิ่มภาระเกินความจำเป็นและจำกัดสิทธิของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง

94

❑ ข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายในส่วนที่เป็น “**บทนิยาม**” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๖๓/๒๕๖๕ ศาลอาญาส่งข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พ.ร.บ.ควบคุมการโฆษณาด้วยเครื่องกระจายเสียง พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ และมาตรา ๓๔ ไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า โดยที่บทบัญญัติตามความในมาตรา ๓ ซึ่งเป็น**บทนิยาม**คำว่า “**โฆษณา**” เพียงแต่ให้ความหมายของถ้อยคำสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อการควบคุมวิธีการโฆษณาโดยใช้เครื่องขยายเสียงให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและเหมาะสมเท่านั้น ความหมายของคำว่า “**โฆษณา**” มิใช่หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับวิธีการโฆษณาที่กฎหมายกำหนดห้ามกระทำ บทนิยามตามมาตรา ๓ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะไต่ถามคัดค้าน คำร้องนี้ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัย

95

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓/๒๕๖๖ จำเลยขอให้ศาลแพ่งธนบุรีส่งข้อโต้แย้งประเด็นหนึ่งว่า พ.ร.ก.บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓ **บทนิยาม**ของคำว่า “**การบริหารสินทรัพย์**” (๑) ในส่วนที่บัญญัติว่า “**การซื้อหรือรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงิน**” เป็นบทบัญญัติที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกันในการใช้กฎหมายระหว่างผู้จ้างซึ่งเป็นลูกหนี้สถาบันการเงินกับผู้จ้างที่ไม่ใช่ลูกหนี้ของสถาบันการเงิน ฯลฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติว่าด้วย**บทนิยาม** ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ ๔๐/๒๕๕๗ และคำวินิจฉัยที่ ๓๑-๓๒/๒๕๖๓ วินิจฉัยว่า บทนิยาม มาตรา ๓ ของพ.ร.ก.บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นเพียงการกำหนดความหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือ**วัตถุประสงค์**ของกฎหมายเท่านั้น มิใช่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ไม่กำหนดเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยในส่วนนี้

96

หมายเหตุ : พ.ร.ก.บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ บัญญัติว่า ในพระราชกำหนดนี้ “การบริหารสินทรัพย์” หมายความว่า

(๑) การรับซื้อหรือรับโอนสินทรัพย์ด้วยคุณภาพของสถาบันการเงิน หรือสินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ถูกระงับการดำเนินกิจการ เลิก หรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ตลอดจนหลักประกันของสินทรัพย์นั้นเพื่อนำมาบริหารหรือจำหน่ายจ่ายโอนต่อไป

(๒) ..... (๓) ..... (๔) ..... (๕) .....

(๖) กิจการอื่นที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวกับธุรกิจหรือกิจการทำนองเดียวกันตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

97

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๔๐/๒๕๔๗ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ **กำหนดความหมายคำว่า “บริษัทบริหารสินทรัพย์” และคำว่า “สินทรัพย์ด้วยคุณภาพ”** เป็นการให้ความหมายของถ้อยคำในของกฎหมาย ไม่มีลักษณะที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๔๐) มาตรา ๒๙

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๓๑ ถึง ๓๒/๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓ **กำหนดความหมายคำว่า “บริษัทบริหารสินทรัพย์” และคำว่า “สินทรัพย์ด้วยคุณภาพ”** เป็นการกำหนดความหมายให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย มิใช่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ มาตรา ที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

98

วิธีการเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้มีอำนาจเสนอ
ม.๗,๔๑ ว.หนึ่ง

คู่ความ

ศาลที่พิจารณาคดี

คำร้องต้องระบุ

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง
- (๔) คำขอที่ระบุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างไรพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง (ม.๔๒)

ม.๔๑ ว.๑ ว.๒(๒)
และว.ท้าย

สำนักงานศาลฯ/กรมพระธรรมนูญ

หนังสือมีข้อความ
ตาม ม.๔๓

ศาลรัฐธรรมนูญ

99

ปัญหา

หากคำร้องไม่เข้าหลักเกณฑ์ ศาลที่พิจารณาคดี
มีอำนาจไม่ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

คำสั่งศาลรธน.ที่ ๑๕/๒๕๖๑ เป็นกรณีผู้ร้องยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ส่งข้อโต้แย้งของผู้ร้องที่ว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย (โดยสั่งว่า รอไว้วินิจฉัยในคำพิพากษา) เป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ประกอบมาตรา ๕ และมาตรา ๒๕

100

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คดีดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ศาลย่อมมีอำนาจในการวินิจฉัยว่าคำโต้แย้งของ คู่ความว่าเป็นกรณีที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นบังคับแก่คดีและ ยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ในอันที่จะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ มิใช่ว่าเมื่อคู่ความโต้แย้ง แล้วต้องส่งทุกกรณี อีกทั้งศาลยังมีได้มีคำสั่งไม่ส่งคำโต้แย้งของ ผู้ร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่อาจ ยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ได้

(มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔/๒๕๖๑ และ ๔๓/๒๕๖๑ วินิจฉัย ทำนองเดียวกัน)

101

ผลของคำสั่งศาลล่างที่หยักคำร้อง

คำสั่งระหว่างพิจารณา

- คำสั่งศาลชั้นต้นที่หยักคำร้องของคู่ความที่ขอให้ส่งเรื่องให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ เป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา อุทธรณ์ทันทีไม่ได้ ต้องอุทธรณ์พร้อมคำพิพากษาตามหลักของคำสั่ง ระหว่างพิจารณา (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๒๔๗๘/๒๕๔๔, ๒๔๔๖ /๒๕๔๗, ๒๒๗๓/๒๕๔๘ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๓-๖๕๕ /๒๕๔๙, ๖๓๗๔/๒๕๕๐, ๒๑๙๔/๒๕๕๒, ๑๕๘๗๓/๒๕๕๓)
- หากมีเหตุใหม่ ยื่นใหม่ได้ ไม่ถือว่าเป็นการร้องซ้ำ

102

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๕๘๗๓/๒๕๕๓ การที่ศาลอุทธรณ์วินิจฉัยว่า การส่งคำโต้แย้งของคู่ความเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย คู่ความขอให้ส่งไปได้ เฉพาะในประเด็นว่า บทบัญญัติหรือเนื้อหาของกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่ คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ตามคำร้องของจำเลยเป็นการโต้แย้ง กระบวนการตรากฎหมายว่าไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๔ ซึ่งมีมาตราดังกล่าวมิได้ให้สิทธิแก่จำเลยหยิบยกเป็นประเด็นโต้แย้งต่อศาล รัฐธรรมนูญได้ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ไม่จำเป็นต้องส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงมีคำสั่งให้ยกคำร้องของจำเลยนั้น

คำสั่งของศาลอุทธรณ์ภาค ๖ ดังกล่าวเป็นคำสั่งก่อนที่ศาลอุทธรณ์ ภาค ๖ จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งวินิจฉัยชี้ขาดคดี แม้เป็นคำสั่งเกี่ยวกับคำร้อง ขอตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๑ ก็เป็นคำสั่งใน ขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม **ต้องถือว่าเป็นคำสั่งระหว่าง พิจารณา**ของศาลอุทธรณ์ภาค ๖ จึงต้องห้ามมิให้ฎีกาคำสั่งนั้นในระหว่างพิจารณา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๖ ประกอบมาตรา ๒๒๕

103

ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้ บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๒๑๒ วรรคท้าย)

หลักการ

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว (ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

ข้อยกเว้น

- เว้นแต่ ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อย ตัวไป
- แต่ทั้งนี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใดๆ (ม.๒๑๒ วรรคท้าย)

104

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเมื่อใด

พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๑

มาตรา ๗๖ คำวินิจฉัยของศาลให้มีผลในวันอ่าน

(วรรคสอง) ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่มีคู่กรณี ถ้าคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย แล้วแต่กรณีทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มา ให้ศาลบันทึกไว้และให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นได้อ่านโดยชอบแล้ว

(วรรคสาม) ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีที่ไม่มีผู้ร้อง ให้ศาลแจ้งคำวินิจฉัยของศาลแก่ผู้ร้องหรือผู้มีหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย และให้ถือว่าวันที่ศาลลงมติซึ่งเป็นวันที่ปรากฏในคำวินิจฉัยเป็นวันอ่าน

มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง เป็นกรณีตามวรรคสาม เพราะศาลที่พิจารณาคดีเป็นผู้ส่งคำร้อง ไปยังศาลรัฐธรรมนูญ (ไม่ว่าเป็นกรณีศาลเห็นเองหรือคู่ความร้องขอ)

105

มาตรา ๗๖ (ต่อ)

(วรรคสี่) ในกรณีที่ศาลมีคำวินิจฉัยคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๓ มาตรา ๒๑๒ มาตรา ๒๑๓ หรือมาตรา ๒๓๑ (๑) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลจัดทำประกาศผลแห่งคำวินิจฉัยของศาลส่งไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเร็ว

(วรรคห้า) การแจ้งให้คู่กรณีมาฟังคำวินิจฉัยและการอ่านคำวินิจฉัยของศาลตามวรรคสอง และการแจ้งคำวินิจฉัยตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามข้อกำหนดของศาล

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๒ วรรคท้าย ให้แจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้ร้อง และให้นำความในหมวด ๒ ส่วนที่ ๒ วิธีการส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำชี้แจงแก่ข้อกล่าวหา หรือเอกสารอื่นใด และการปิดประกาศของศาล มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม

106

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดค่าบังคับให้คำวินิจฉัยมีผลไปในอนาคต

พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๑ :

มาตรา ๗๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยของศาลหากมีความจำเป็นจะต้องบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลไว้ในคำวินิจฉัยนั้น โดยศาลอาจกำหนดให้มีผลไปในอนาคตขณะใด **ขณะหนึ่งหลังวันอ่านคำวินิจฉัย** หรืออาจกำหนดเงื่อนไขหรือมาตรการในการบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้ ตามความจำเป็นหรือสมควร ตามความเป็นธรรมแห่งกรณี และให้องค์กรหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลใดที่มีหน้าที่ในการบังคับรายงานผลการปฏิบัติหรือข้อขัดข้องในการปฏิบัติตามค่าบังคับของศาลต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัยหรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และประเภทคดีที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล

ตัวอย่างเช่น คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๓ (ป.อาญา ม.๓๐๑ ขัดรัฐธรรมนูญ ม.๒๘), ๗/๒๕๖๗ (พ.ร.บ.วิ.ค้ำมนุษย์ฯ ม.๔๕ ว.๔ ขัดรัฐธรรมนูญ ม.๒๗) ศาลรัฐธรรมนูญหนดให้ค่าบังคับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มีผลเมื่อพ้น ๓๖๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย)

วิธีการเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้มีอำนาจเสนอ
ม.๗,๔๑ ว.๑

คู่ความ

ศาลที่พิจารณาคดี

คำร้องต้องระบุ

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง
- (๒) เรื่องหรือการกระทำทั้งหลายอันเป็นเหตุให้ต้องขอให้ศาลมีคำวินิจฉัยพร้อมทั้งข้อเท็จจริง หรือพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้อง
- (๓) มาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเหตุในคำร้อง
- (๔) คำขอที่ระบุนุความประสงค์จะให้ศาลดำเนินการอย่างใดพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนโดยชัดแจ้ง (ม.๔๒)

ม.๔๑ ว.๑ ว.๒(๒)
และว.ท้าย

สำนักงานศาลฯ/กรมพระธรรมนูญ

หนังสือมีข้อความ
ตาม ม.๔๓

ศาลรัฐธรรมนูญ

(มีต่อชุดที่ ๓)